

Una experiència amb Costa i Llobera a l'ESO

Josep Antoni Calvo i Femenies

Professor del Departament de llengua i literatura catalanes de l'IES S'Arenal

Si pretenem acostar la figura de Costa i Llobera a l'alumnat de segon o tercer d'ESO, i ho feim pensant que entendran a la primera que el que pretén Costa és enlairar-se i acostar-se a Déu en una actitud beatífica o que reflecteix l'anhel d'infinít i que a través de la poesia pretén, a més, defugir la quotidianitat¹, és ben possible que, llevat que tinguem alumnes extraordinaris, ens mirin amb cara de no entendre res i es dediquin a fer altres coses. No pretenc, amb això, que deixem de banda alguns conceptes que, tard o d'hora, hi haurem d'arribar amb totes les conseqüències quan desenvolupem la qüestió de l'Escola Mallorquina al batxillerat.

No cometrem cap pecat, si em permeteu l'expressió, si donam a conèixer poemes de Costa partint dels paisatges que dibuixa en els seus poemes. Caldrà acostar-s'hi pausadament i descobrir els adjectius que coloreixen les composicions o analitzar les llegendes que s'hi amaguen; és possible que comencem una feina realment interessant que, sens dubte, aportarà qualque cosa positiva als alumnes.

“No és fàcil aconseguir l'atenció dels alumnes ja que, sovint, rebutgen d'entrada la majoria de coses que els professors els puguin oferir.”

En una de les meves classes, vaig fer còpies d'un fragment de la composició “Cala Gentil” i vaig deixar que un grup de tercer d'ESO hi fes un cop d'ull i m'explicàs quines sensacions els produïen aquelles paraules. Tot allò dels pins, l'aigua, els puigs, les serres i les platges ho identificaren tot d'una amb el paisatge mallorquí. Se'ls proposà il·lustrar aquest poema (i d'altres) de la manera que trobassin més adient. El resultat fou interessant i encoratjador, ja que dies després els al·lots enllestien els seus treballs, per a l'elaboració dels quals

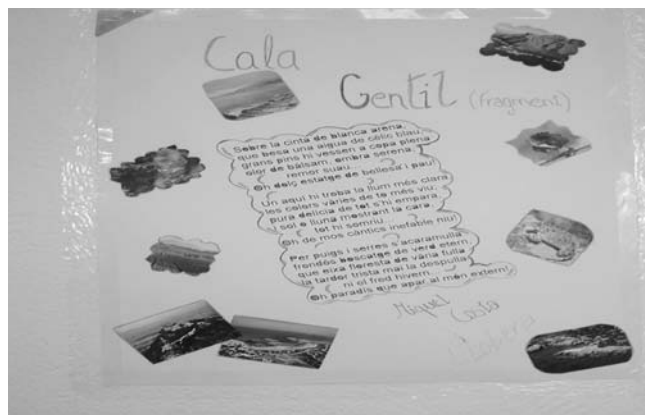

Foto cedida per Josep Antoni Calvo

havien aprofitat les imatges que trobaven a calendaris, revistes o qualsevol d'aquests documents que, aparentment, no serveixen per a res quan els ha passat la vida útil. Mentre cercaven per grups la manera de presentar els poemes de Costa que havien triat, llegien i rellegien versos, demanaven el significat d'alguns mots o els cercaven als diccionaris que circulaven a l'aula². No és fàcil aconseguir l'atenció dels alumnes ja que, sovint, rebutgen d'entrada la majoria de coses que els professors els puguin oferir. Ara bé, si ens situam en un nivell més realista abans d'enlairar-nos directament, els resultats, potser, canviaran. Els alumnes retallaren imatges, les aferraren a la cartolina, llegiren poemes i jugaren amb les sensacions dels colors; tot això culminà amb l'exposició a l'aula d'aquests murals. No hi dedicàrem més de tres sessions, una de les quals fou l'hora de tutoria en un grup³. Aleshores ja teníem el nostre paisatge que cobria les parets blanques i despersonalitzades de l'aula. Havíem aconseguit preparar el terreny per introduir la figura de Costa i Llobera, parlar de la seva obra i de les constants temàtiques de l'autor (el sentiment religiós i el sentiment del paisatge); també estudiàrem una mica el Romanticisme i el Classicisme que el caracteritzaren i alguns aspectes de la tradició llegendària⁴. Evidentment, s'inclogueren qüestions relacionades amb la poesia i la figura de Costa a l'examen que, majoritàriament, foren contestades amb èxit⁵. □

¹ Nou Diccionari 62 de la Literatura Catalana. Edicions 62, s.a. Barcelona, 2000.

² A més a més, es treballà la flexió nominal i adjectival a partir de substantius i adjectius agafats directament dels poemes i així connectàvem el típic exercici de gènere i nombre (blanc, blanca, blancs, blanques) amb una graella que posàvem a la pissarra i els poemes de Costa i Llobera.

³ Aquesta experiència es repetí al llarg del curs passat amb poemes de Marià Villangómez, Miquel Martí i Pol i d'altres.

⁴ Em referesc a conceptes bàsics i més o manco assimilables pels alumnes, en cap cas s'ha de pretendre inflar-los excessivament. Podem introduir el concepte de llegenda, que de vegades s'explica de manera poc amena als llibres de text, a partir d'un poema de Costa i Llobera, com “La deixa del geni grec”, reelaboració d'una llegenda emmarcada a les coves d'Artà. Hem d'aconseguir, però, fer-la atractiva.

⁵ De vegades els llibres de text proposen activitats combinades d'ortografia i literatura, però no sempre s'adapten a allò que voldríem en cada moment o no es pot fer l'autor que ens interessa. Aprofitar activitats d'aquests tipus abans de programar excursions o sortides culturals amb l'alumnat i relacionar-les amb qualque cosa que ens trobarem (un monument, una inscripció, unes coves, etc.) és d'allò més pràctic i evocador dels coneixements.